

Phân tích

cuu duong than cong . com

cuu duong than cong . com

KHOA CÔNG NGHỆ THÔNG TIN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC TỰ NHIÊN

Tham khảo

“Mastering Object-Oriented Analysis and Design with UML 2.0”

IBM Software Group

cuu duong than cong . com

cuu duong than cong . com

Nhắc lại về hướng đối tượng

Một số ký hiệu

Tên class

Tên class
(Các) thuộc tính
(Các) phương thức

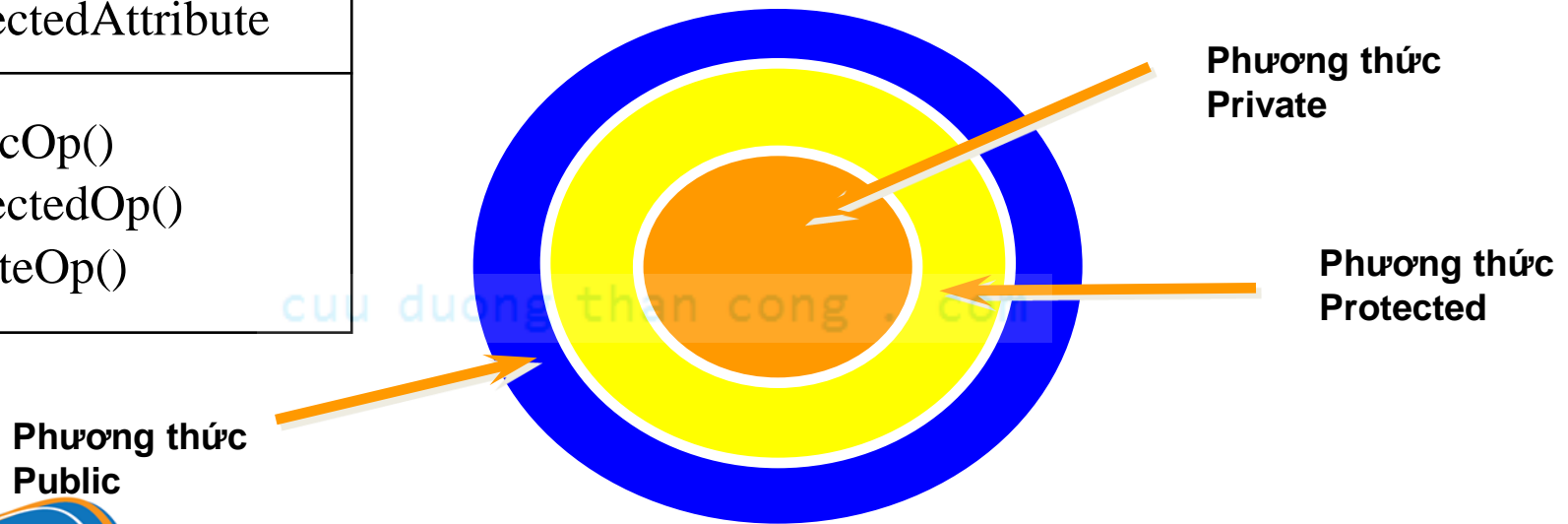
cuu duong than cong . com

cuu duong than cong . com

Public/Protected/Private

- + Thuộc tính/Phương thức **public**
- # Thuộc tính/Phương thức **protected**
- Thuộc tính/Phương thức **private**

Class
- privateAttribute # protectedAttribute
+publicOp() # protectedOp() - privateOp()

Tầm vực

- Xác định số lượng thể hiện của thuộc tính / phương thức

Class
- <u>classifierScopeAttribute</u> - instanceScopeAttribute
<u>classifierScopeOperation()</u> instanceScopeOperation()

Ví dụ

Student
<ul style="list-style-type: none"> - name - address - studentID - <u>nextAvailID</u> : int
<ul style="list-style-type: none"> + addSchedule(theSchedule : Schedule, forSemester : Semester) + getSchedule(forSemester : Semester) : Schedule + hasPrerequisites(forCourseOffering : CourseOffering) : boolean # passed(theCourseOffering : CourseOffering) : boolean + <u>getNextAvailID()</u> : int

Nhận xét

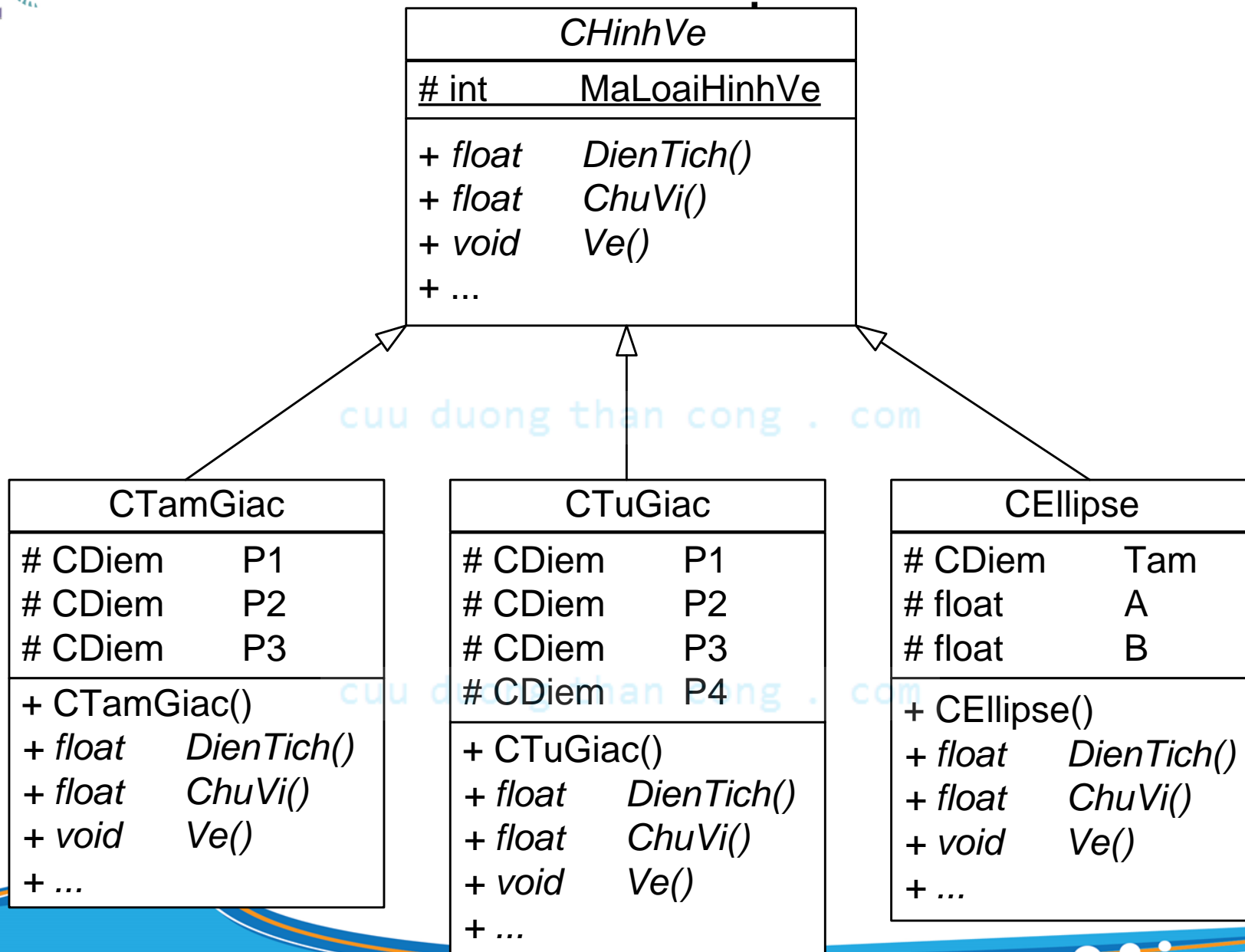
Tên class
(Các) thuộc tính
(Các) phương thức

Bình thường: Class bình thường/Interface
In nghiêng: Class thuần ảo
Gạch dưới: Object (không phải class)

Bình thường: Thuộc tính bình thường
In nghiêng: không sử dụng
Gạch dưới: Thuộc tính static

Bình thường: Phương thức bình thường
In nghiêng: Phương thức virtual
Gạch dưới: Phương thức static

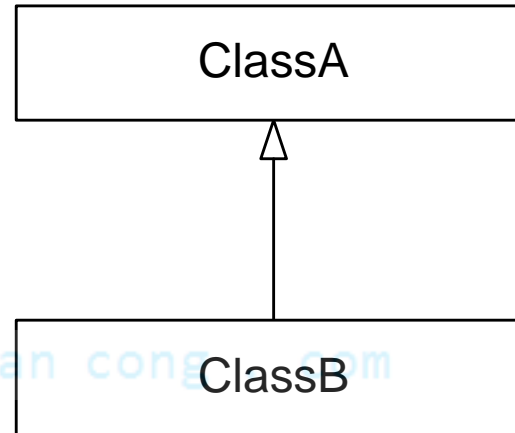
Ví dụ

Quan hệ giữa các lớp đối tượng

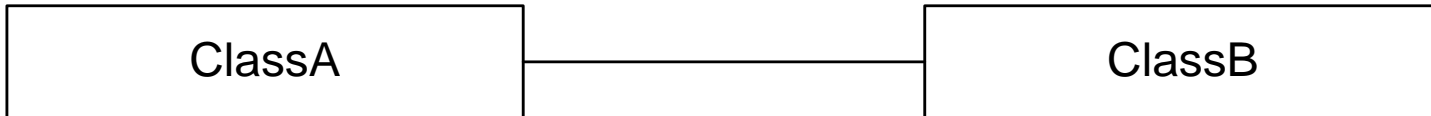
□ Quan hệ kế thừa

- ClassB kế thừa từ ClassA
- ClassB là một trường hợp đặc biệt của ClassA
- ClassA là trường hợp tổng quát của ClassB

Quan hệ giữa các lớp đối tượng

□ Quan hệ Association

□ Hoặc

- Trong **ClassA** có thuộc tính có kiểu là **ClassB**

□ Hoặc

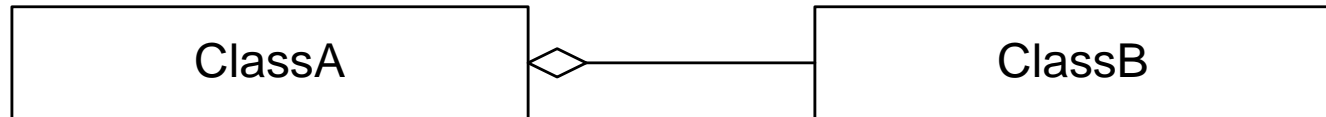
- Trong **ClassB** có thuộc tính có kiểu là **ClassA**

□ Nhận xét: Về mặt lập trình, thuộc tính có thể được lưu trữ dạng **biến đơn**, **biến mảng**, hay **biến con trỏ**

□ Ví dụ:?

Quan hệ giữa các lớp đối tượng

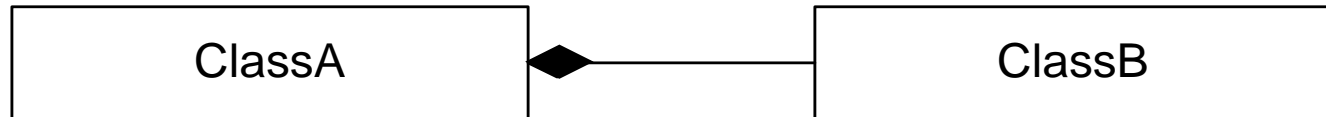
□ Quan hệ Aggregation

- Đã xác định được **ClassA** và **ClassB** có quan hệ Association với nhau
- Xác định rõ hơn:
  - Trong object của **ClassA** có chứa (trong phần thuộc tính) object của **ClassB**
  - **ObjectX** của **ClassA** bị hủy thì **ObjectY** của **ClassB** (bên trong **ObjectX**) vẫn có thể còn tồn tại
- Ví dụ:?

Quan hệ giữa các lớp đối tượng

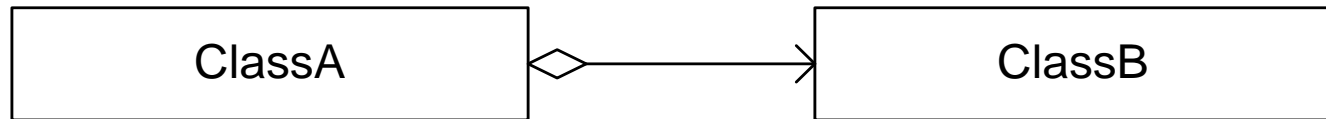
□ Quan hệ Composition

- Đã xác định được **ClassA** và **ClassB** có quan hệ Association với nhau
- Xác định rõ hơn:
  - Trong object của **ClassA** có chứa (trong phần thuộc tính) object của **ClassB**
  - **ObjectX** của **ClassA** bị hủy thì **ObjectY** của **ClassB** (bên trong **ObjectX**) không thể còn tồn tại
- Ví dụ:?

Quan hệ giữa các lớp đối tượng

- Chiều của quan hệ (Association, Aggregation, Composition)

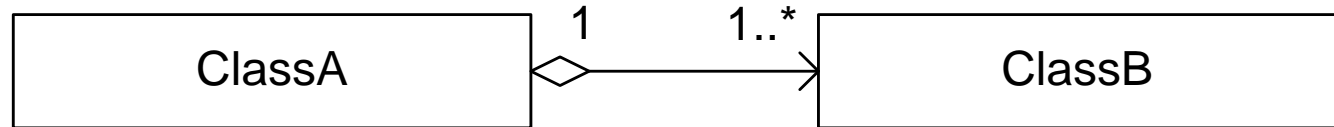

- Nếu quan hệ là 1 chiều: đa số các lời gọi hàm được gọi theo đúng chiều của quan hệ
- Nếu quan hệ là 2 chiều: không vẽ mũi tên

cuu duong than cong . com

Quan hệ giữa các lớp đối tượng

□ Bản số - Multiplicity (Association, Aggregation, Composition)

□ Ý nghĩa

□ Ví dụ:

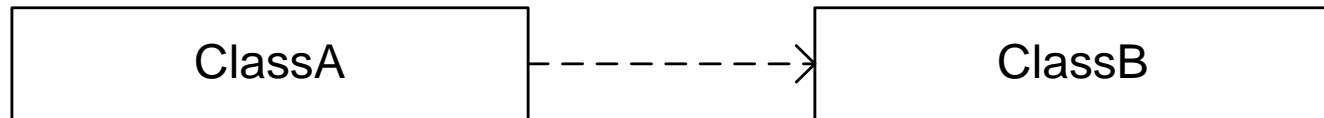
- 1
- 2
- 1..*
- 0..*
- *
- 1, 3, 5..9

cuu duong than cong . com

cuu duong than cong . com

Quan hệ giữa các lớp đối tượng

□ Quan hệ Dependency

- ClassA và ClassB không có quan hệ Association
- ClassA “phụ thuộc” vào ClassB

Tham số truyền vào

```

class A
{
    void F(B x)
    {
        ...
    }
};
  
```

Kết quả trả ra

```

class A
{
    B F()
    {
        ...
    }
};
  
```

Biến cục bộ

```

class A
{
    void F()
    {
        B x;
    }
};
  
```

Trong ClassA có sử dụng biến toàn cục (kiểu B), hoặc sử dụng phương thức/thuộc tính static của ClassB

Xây dựng sơ đồ lớp ở mức phân tích

cuu duong than cong . com

cuu duong than cong . com

KHOA CÔNG NGHỆ THÔNG TIN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC TỰ NHIÊN

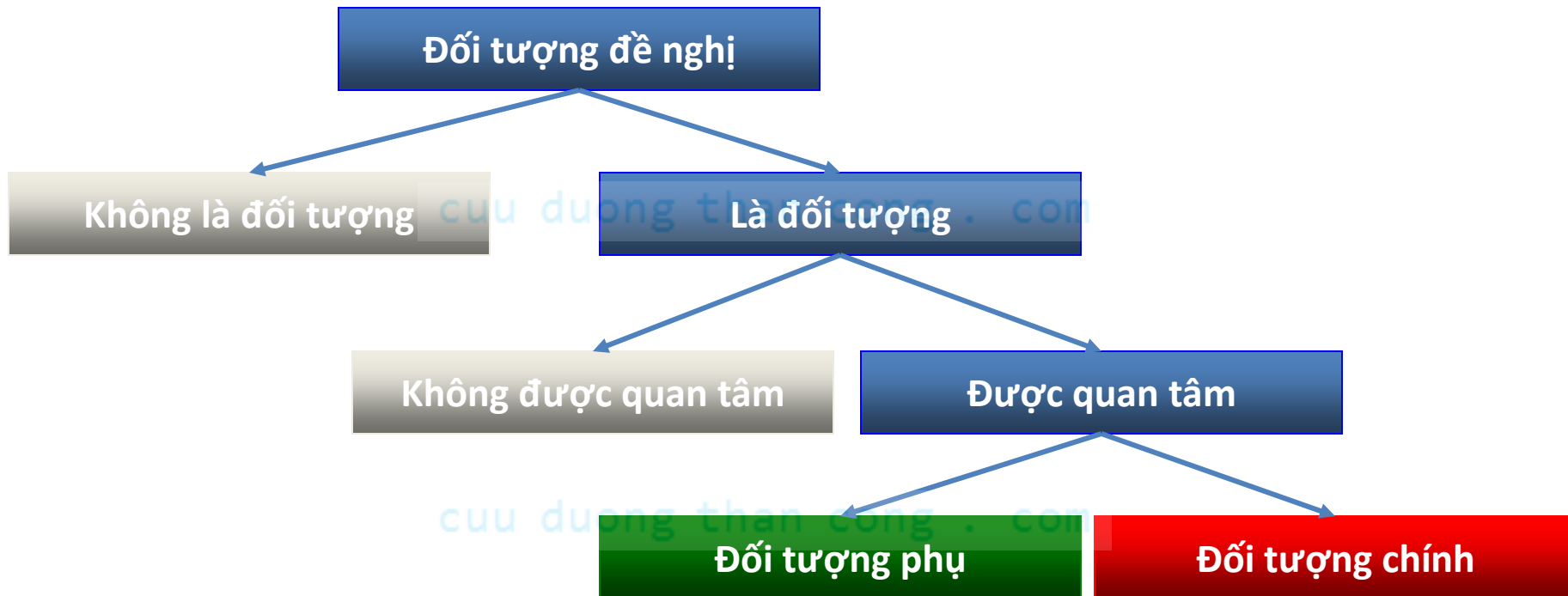

Lập danh sách các đối tượng

- **Tiêu chuẩn nhận dạng đối tượng**
  - **Định danh:** Đối tượng phải có tên (thường là danh từ/ngữ danh từ)
  - **Chu trình sống:** có thời điểm sinh ra, có khoảng thời gian hoạt động, có thời điểm chấm dứt
  - **Sự độc lập tương đối** với các đối tượng khác
  - ...
- **Đề nghị:**
  - Con người
  - Vật thể
  - Tổ chức
  - Vật lý
  - Không gian
  - Thời gian...

Lập danh sách các đối tượng

- Lập danh sách các đối tượng liên quan đến hệ thống

Tiêu chuẩn nhận dạng đối tượng: có rất nhiều trường phái

Ví dụ

- ☐ Ví dụ: Xét ngữ cảnh là 1 trường PTTH với phần mềm quản lý trường cấp 3:
- ☐ Danh sách đề nghị:
  - ☐ Học sinh   Tổ Bộ môn   Số tiết
  - ☐ Giáo viên   BGH   TKB
  - ☐ Môn học   Khối   Bảng điểm
  - ☐ Lớp   Phụ huynh   Phòng
  - ☐ Học kỳ   ĐTB   Học phí
  - ☐ Năm học   Diện HS   ...
- ☐ Đối tượng/Không phải đối tượng?

□ Được quan tâm?

□ Phần mềm quản lý học sinh:

- Học sinh, Giáo viên, Môn học, Lớp, Khối, Phụ huynh, Học kỳ, Năm học...

□ Phần mềm quản lý giáo viên:

- Giáo viên, Tổ bộ môn, Môn học, Khối, Lớp, Học kỳ, Năm học...

□ Phần mềm xếp thời khóa biểu:

- Giáo viên, Môn học, Lớp, Phòng, Học kỳ, Năm học...

cuu duong than cong . com

- **Đối tượng chính? Đối tượng phụ**
  - **Phần mềm quản lý học sinh:**
    - Học sinh, Giáo viên, Môn học, Lớp, Khối, Phụ huynh, Học kỳ, Năm học...
  - **Phần mềm quản lý giáo viên:**
    - Giáo viên, Tổ bộ môn, Môn học, Khối, Lớp, Học kỳ, Năm học...
  - **Phần mềm xếp thời khóa biểu:**
    - Giáo viên, Môn học, Lớp, Phòng, Học kỳ, Năm học...

cuu duong than cong . com

Lập danh sách các quan hệ

- Tiêu chí đánh giá:
  - Động từ
  - Sự phụ thuộc giữa các đối tượng (chủ yếu xét các đối tượng chính)
- Đề nghị:
  - Quan hệ theo thời gian
    - **Ít biến động**: sau 1 thời gian dài mới thay đổi (thường làm về mặt tổ chức)
    - **Biến động**: quan hệ xảy ra vào lúc nào, trong thông tin có thuộc tính về thời gian, thay đổi theo thời gian (**thường quan tâm nhiều đến loại quan hệ này**)
  - Quan hệ về tổ chức (thường liên quan đến đối tượng phụ)
  - Quan hệ về không gian (thường liên quan đến đối tượng phụ)
  - Quan hệ theo vai trò: Chủ động/Bị động
- Ví dụ:?

Nhận dạng thuộc tính

- ☐ Sự phụ thuộc (không có ý nghĩa rõ ràng khi đứng độc lập)
  - ☐ Phụ thuộc một đối tượng → Thuộc tính của đối tượng
  - ☐ Phụ thuộc nhiều đối tượng → Thuộc tính của quan hệ
- ☐ Các loại thuộc tính
  - ☐ Định danh (thường của đối tượng)
  - ☐ Phân loại cuuduongthancong.com
  - ☐ Thời gian
  - ☐ Không gian
  - ☐ Định lượng
  - ☐ ...
- ☐ Ví dụ: ? cuuduongthancong.com

Các bước xây dựng sơ đồ lớp ở mức phân tích

- Bước 1: Xác định các lớp đối tượng, quan hệ và thuộc tính và phương thức (trách nhiệm) trực tiếp từ yêu cầu của hệ thống
- Xét lần lượt từng biểu mẫu và quy định
  - Nếu trong sơ đồ lớp hiện tại chưa có thể lưu trữ được thông tin cần thiết:
    - Cần bổ sung thuộc tính vào lớp đối tượng đã có?
    - Cần bổ sung thuộc tính vào quan hệ đã có?
    - Cần bổ sung thêm quan hệ giữa các lớp đối tượng đã có?
    - Cần bổ sung thêm lớp đối tượng mới?

cuu duong than cong . com

Các bước xây dựng sơ đồ lớp ở mức phân tích

- Bước 2:
  - Nếu một lớp đối tượng có **thuộc tính có cấu trúc phức tạp** hoặc có **các thuộc tính có liên hệ chặt chẽ với nhau** và có ngữ nghĩa cụ thể thì nên **tách ra** thành **lớp đối tượng phụ**

cuu duong than cong . com

cuu duong than cong . com

Các bước xây dựng sơ đồ lớp ở mức phân tích

□ Bước 3:

- 3.1. **Nhiều** lớp đối tượng có **nhiều đặc điểm chung**
→ **Xây dựng** lớp đối tượng tổng quát chung cho các lớp đối tượng cụ thể này
- 3.2. **Một** lớp đối tượng có **thuộc tính phân loại** và **cách xử lý** trong các **phương thức** của đối tượng thuộc lớp này **phụ thuộc** vào **giá trị của thuộc tính phân loại**
→ **Tách** lớp đối tượng này thành nhiều lớp đối tượng con tương ứng với **mỗi (nhóm) giá trị của thuộc tính phân loại**

cuu duong than cong . com

Các bước xây dựng sơ đồ lớp ở mức phân tích

- Bước 4:
  - **Hiệu chỉnh các quan hệ** đã có để phù hợp với các **lớp đối tượng** vừa được điều chỉnh
- Bước 5:
  - Kiểm tra lại sơ đồ lớp và hiệu chỉnh (theo kinh nghiệm)

cuu duong than cong . com

cuu duong than cong . com

Kết quả: Sơ đồ lớp ở mức phân tích

- ☐ Sơ đồ lớp
- ☐ Danh sách các lớp đối tượng và quan hệ

STT	Tên lớp/quan hệ	Loại	Ý nghĩa/ghi chú
...	...	...	...

- ☐ Mô tả chi tiết từng lớp đối tượng và quan hệ
  - ☐ Với mỗi lớp đối tượng:
    - Mô tả các thuộc tính

STT	Tên thuộc tính	Kiểu	Ràng buộc	Ý nghĩa/ghi chú
...	...	...	...	...

- Danh sách các trách nhiệm chính

- ☐ Với mỗi quan hệ:

STT	Tên thuộc tính	Kiểu	Ràng buộc	Ý nghĩa/ghi chú
...	...	...	...	...

Áp dụng

- Áp dụng thực tế vào các bài tập
  - Xác định các lớp đối tượng chính
  - Xác định các thông tin và hành động/trách nhiệm của mỗi lớp đối tượng chính
  - Xác định các quan hệ chính
  - Xác định các lớp đối tượng phụ, các danh mục

cuu duong than cong . com

Sơ đồ trạng thái

cuu duong than cong . com

cuu duong than cong . com

KHOA CÔNG NGHỆ THÔNG TIN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC TỰ NHIÊN

Các khái niệm

□ Sơ đồ trạng thái

- Mô tả chu trình sống của các đối tượng chính từ khi sinh ra, hoạt động & mất đi
- Mỗi đối tượng có thể có nhiều sơ đồ trạng thái theo các góc nhìn khác nhau

□ Trạng thái & biến cố

- **Trạng thái** của đối tượng diễn đạt tình trạng hiện có của đối tượng (có ý nghĩa trong một đoạn thời gian)
- **Biến cố** là các sự kiện xảy ra làm cho đối tượng chuyển trạng thái.

cuu duong than cong . com

Một số ký hiệu

Tên trạng thái

Trạng thái

Tên trạng thái

stateVar : type = value

entry/ entry action
do/ activity
exit/ exit action

Tên biến cố (tham số)

Tên hành động (tham số)

Chuyển đổi trạng thái

[Điều kiện]

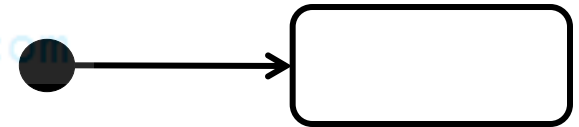

Các trạng thái đặc biệt

□ Trạng thái bắt đầu

- Là trạng thái khi mới được khởi tạo của object
- Bắt buộc phải có
- Chỉ có thể có 1 trạng thái bắt đầu

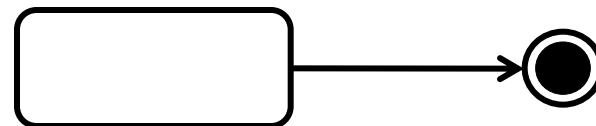
Tr/thái bắt đầu

□ Trạng thái kết thúc

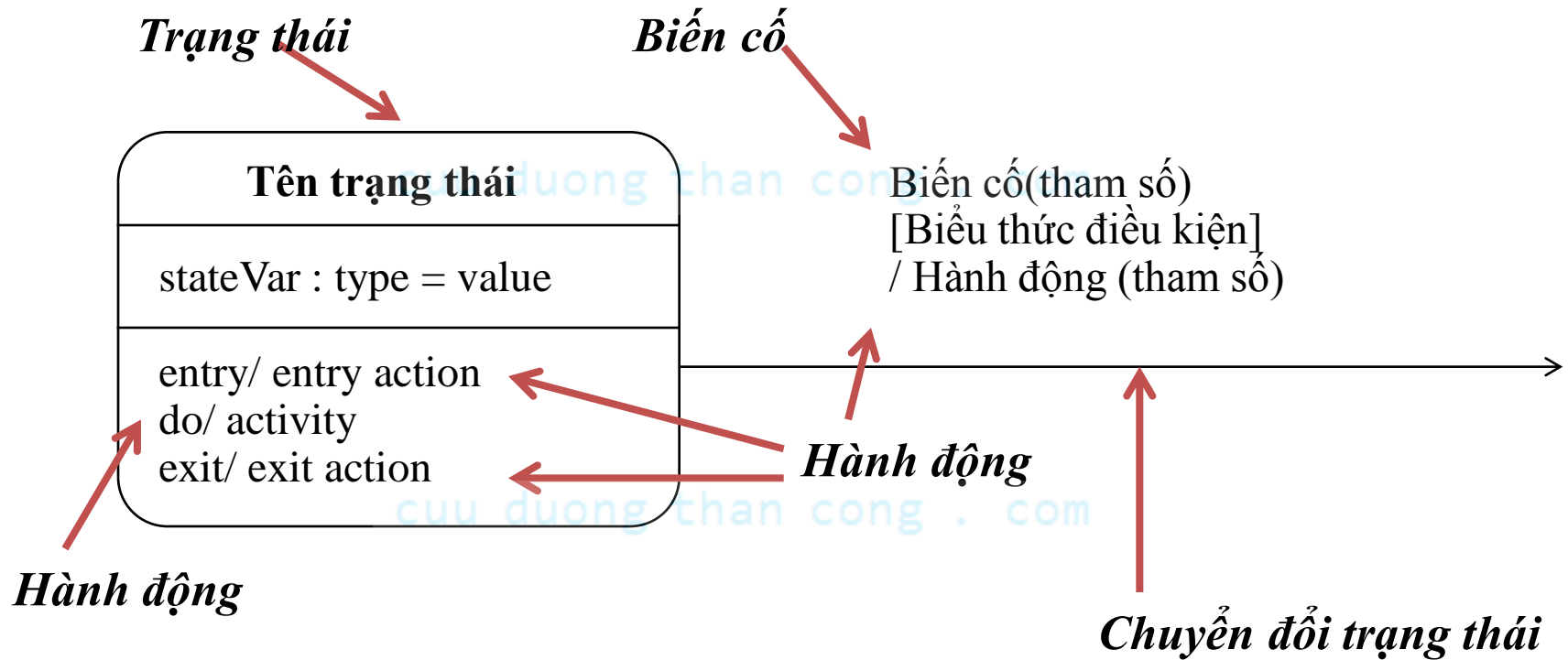
- Chỉ vị trí kết thúc đời sống của object
- Không nhất thiết phải thể hiện
- Có thể có nhiều

Tr/thái kết thúc

Sơ đồ trạng thái

- Là đồ thị có hướng với các node là các trạng thái nối với nhau bởi các cung mô tả việc chuyển đổi trạng thái

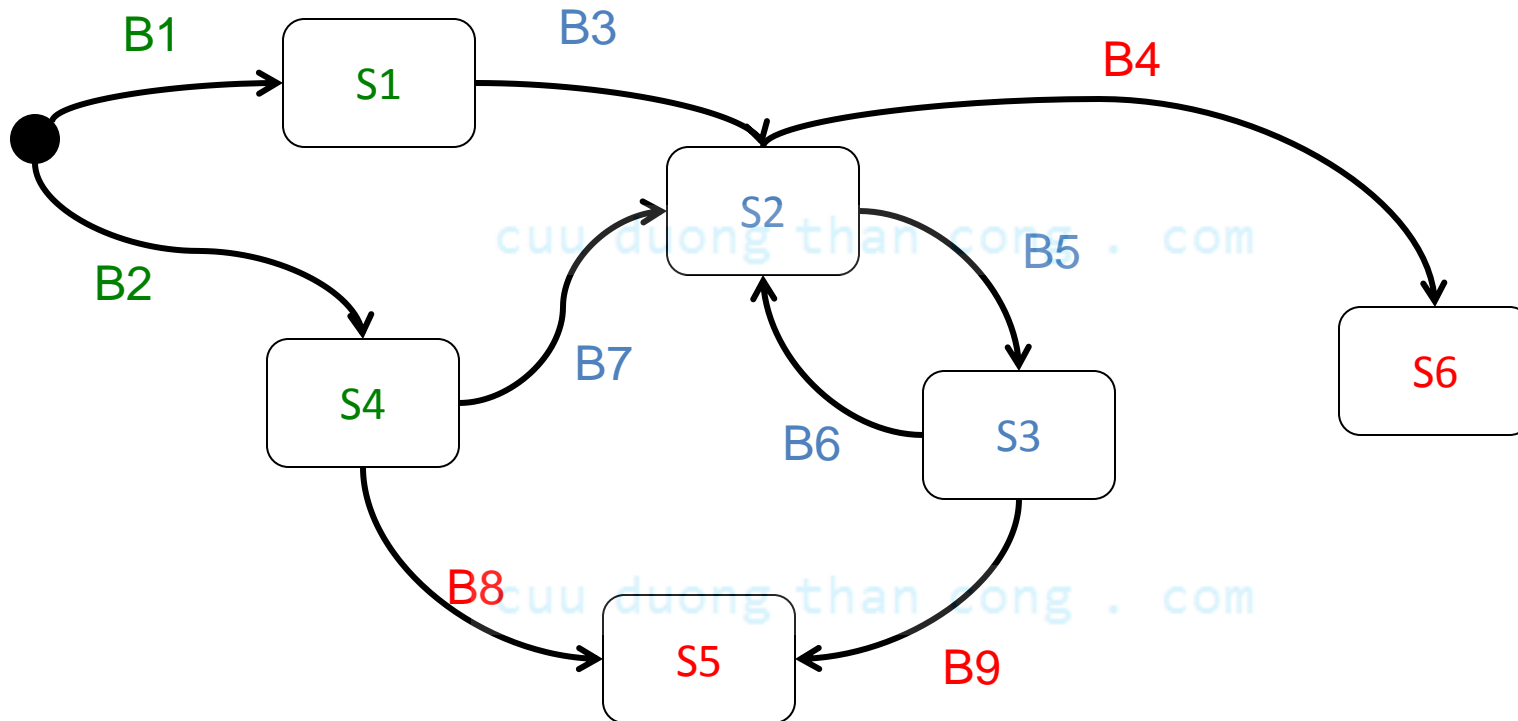

Sơ đồ trạng thái

B1, B2: biến cố sinh

B4, B8, B9: biến cố mất

B3, B5, B6, B7: biến cố hoạt động

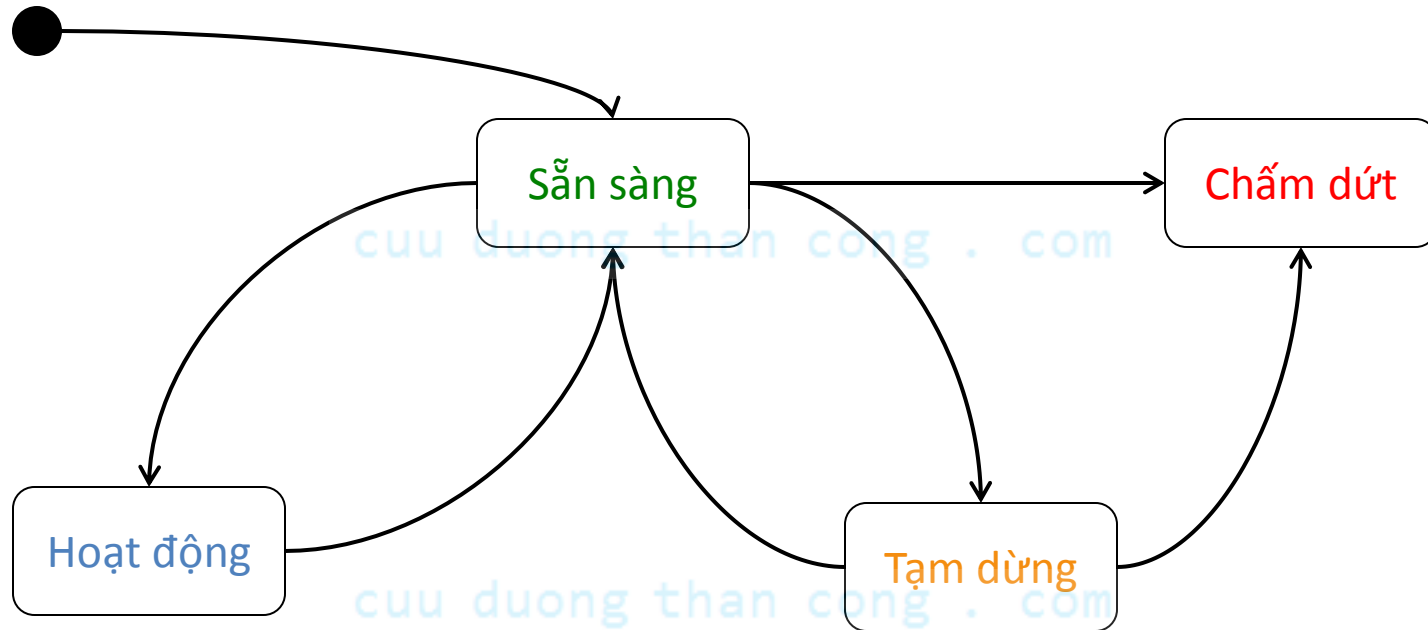

Sơ đồ trạng thái

- Mỗi sơ đồ trạng thái sẽ ánh xạ thành **một thuộc tính** của đối tượng
- Các trạng thái của đối tượng trong 1 sơ đồ trạng thái **không giao nhau** và giá trị của thuộc tính tương ứng chỉ mang 1 trong các giá trị tương ứng
- Sơ đồ trạng thái càng chi tiết sẽ phục vụ:
  - ▣ Có những xử lý thích hợp trong kiểm tra ràng buộc
  - ▣ Có những xử lý thích hợp trong xử lý biến cố
  - ▣ Phục vụ tra cứu, tìm kiếm
- Khi đã quan tâm đến sơ đồ trạng thái của 1 đối tượng
  - ▣ Thường trong ứng dụng **không còn chức năng xóa** (thật sự) đối tượng này
  - ▣ Các đối tượng sẽ **tồn tại ở trạng thái mất** thay vì bị xóa thật sự

Sơ đồ trạng thái

- Thông thường, sơ đồ trạng thái của 1 đối tượng có dạng

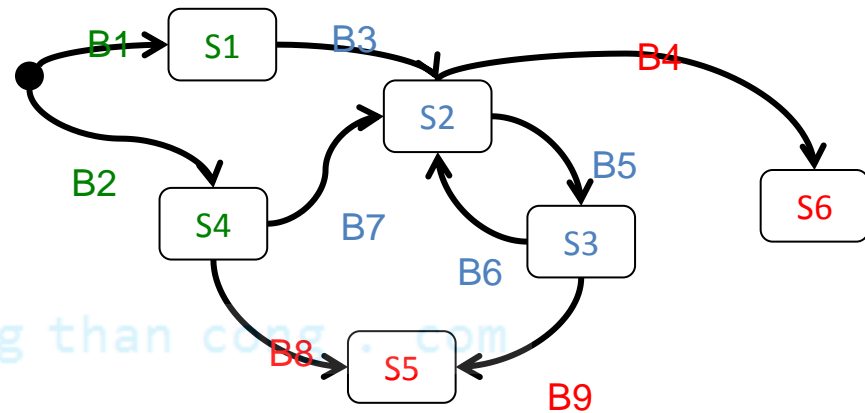

Cách xây dựng sơ đồ trạng thái

- Cách 1:
  - ▣ Xác định quá trình hoạt động bình thường của đối tượng từ khi sinh ra đến khi mất đi
  - ▣ Bổ sung các trạng thái và biến cố liên quan đến
    - Sinh ra
    - Hoạt động
    - Tạm ngừng
    - Mất đi
- Cách 2:
  - ▣ Xác định các trạng thái sinh
  - ▣ Xác định các trạng thái cuối
  - ▣ Xác định các trạng thái trung gian và các biến cố/hành động làm chuyển trạng thái

Kết quả: Sơ đồ trạng thái

Sơ đồ trạng thái

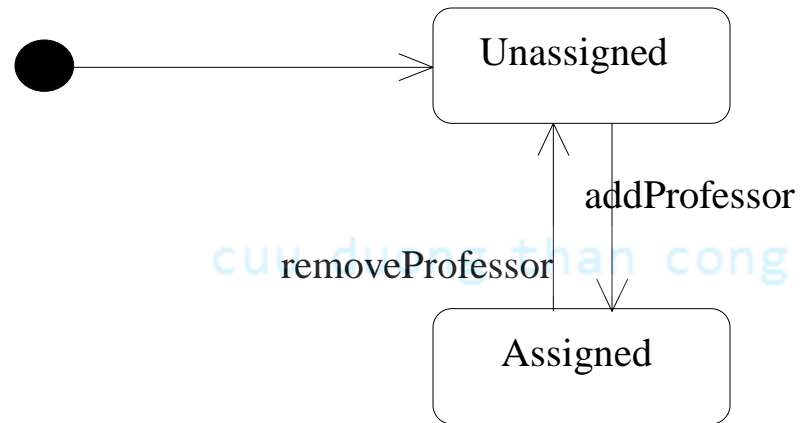
Bảng mô tả các trạng thái

STT	Trạng thái	Ý nghĩa	Xử lý liên quan	Ghi chú
...	...	...	...	...

Bảng mô tả các biến cố

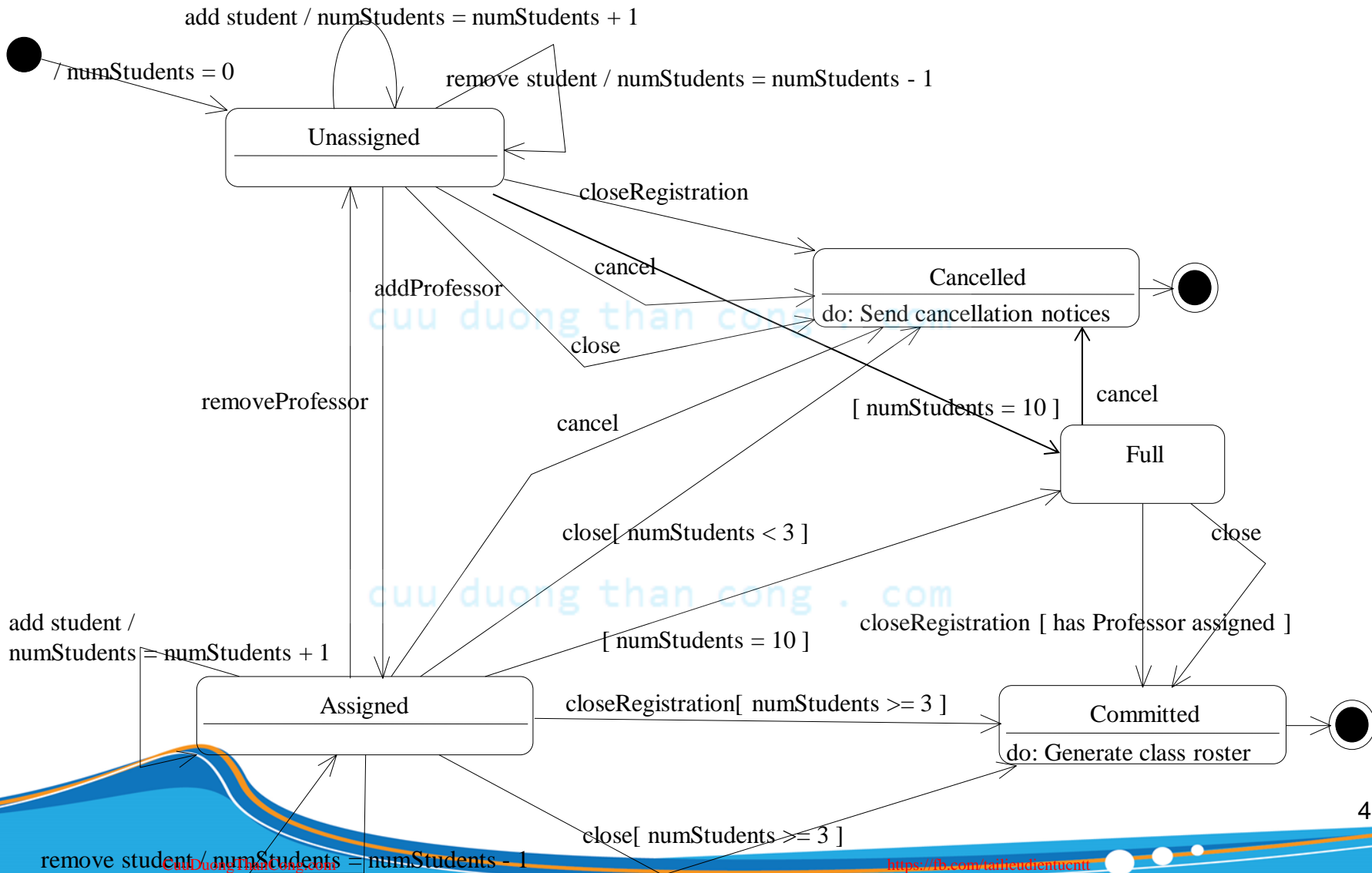
STT	Biến cố	Ý nghĩa	Xử lý liên quan	Ghi chú
...	...	...	...	...

Ví dụ

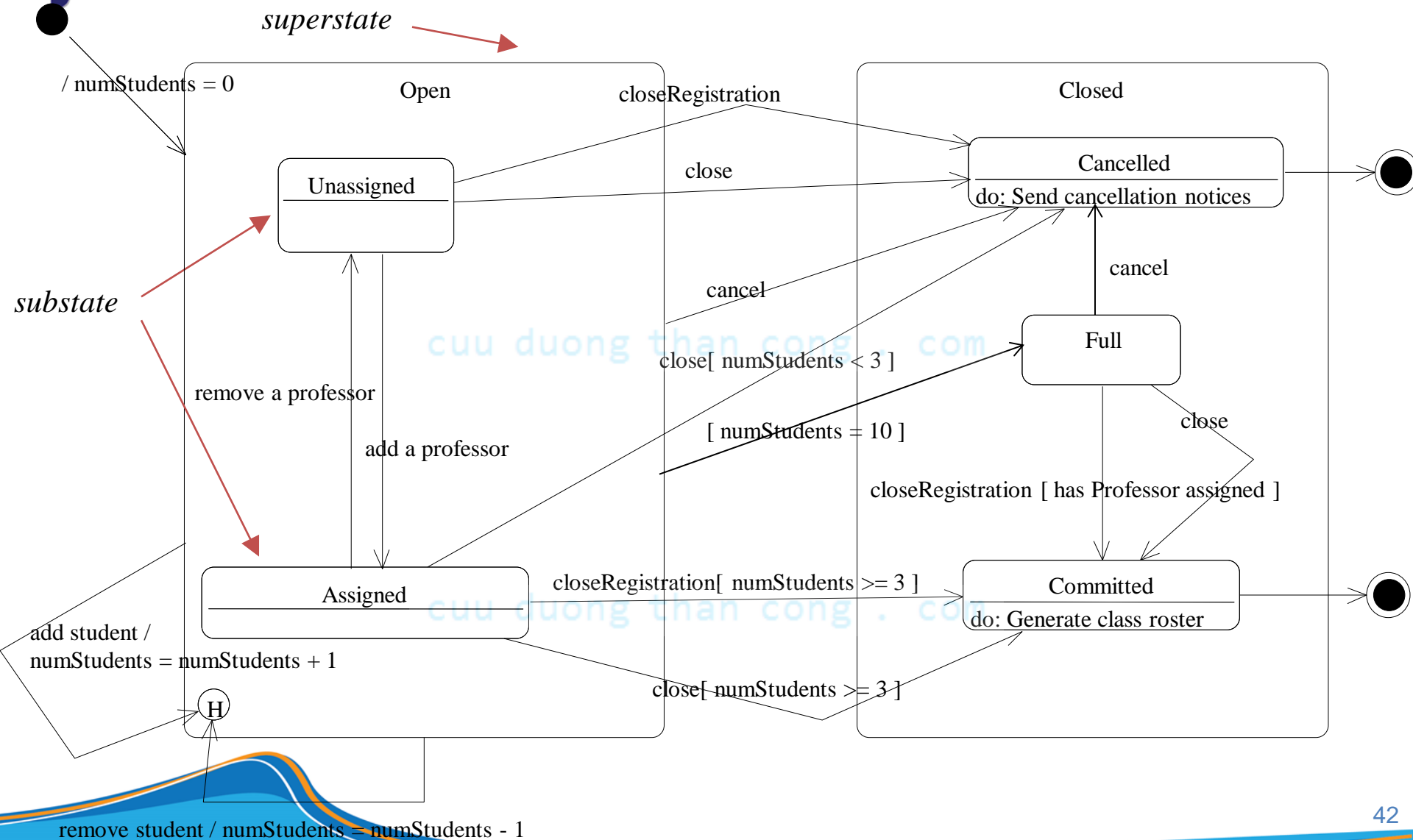

Ví dụ

Ví dụ: trạng thái lồng nhau

Luyện tập

- ☐ Vẽ sơ đồ trạng thái của thang máy
- ☐ Vẽ sơ đồ trạng thái của 1 đèn giao thông
- ☐ Vẽ sơ đồ trạng thái của 1 cặp đèn giao thông tại ngã tư
- ☐ Vẽ sơ đồ trạng thái của 1 độc giả
- ☐ Vẽ sơ đồ trạng thái của 1 cuốn sách
- ☐ Vẽ sơ đồ trạng thái của 1 phòng trong khách sạn
- ☐ Vẽ sơ đồ trạng thái của 1 quân cờ
- ☐ ...

cuu duong than cong . com